

A

Pedagógiai Programja
Helyi Tantervek – II.

Klasszikus zene zeneismeret

Tartalomjegyzék

ZENEISMERET	4
Célok és feladatok	4
Feladatai:	4
Alapfokú évfolyamok	4
1. évfolyam	4
Fejlesztési feladatok.....	4
Ajánlott tananyag.....	6
Ajánlott tankönyvek, ajánlott irodalom	6
Követelmény	6
Az év végi vizsga ajánlott anyaga	6
2. évfolyam	7
Fejlesztési feladatok.....	7
Ajánlott tananyag.....	8
Követelmény	9
Az év végi vizsga anyaga	9
Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után	9
A művészeti alapvizsga követelményei	10
A vizsga részei	10
Zeneismeret tantárgy	10
Az alapvizsga tartalma	10
Írásbeli vizsga	10
Szóbeli vizsga	11
A vizsga értékelése	11
Az írásbeli vizsga értékelése.....	11
A szóbeli vizsga értékelése.....	11
Továbbképző évfolyamok	11
3. évfolyam	11
Fejlesztési feladatok.....	11
Ajánlott tananyag.....	12
Követelmény	13
Az év végi vizsga ajánlott anyaga	14
4. évfolyam	14
Fejlesztési feladatok.....	14
Ajánlott tananyag.....	15
Követelmény	16
Az év végi vizsga ajánlott anyaga	16
5. évfolyam	16
Fejlesztési feladatok.....	16
Ajánlott tananyag.....	17
Követelmény	18
Az év végi vizsga anyaga	18
6. évfolyam	18
Fejlesztési feladatok.....	18
Ajánlott tananyag.....	20
Követelmény	20
Az év végi vizsga ajánlott anyaga	21
Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	21
A művészeti záróvizsga követelményei	22
A vizsga részei	22
A vizsga tantárgya és időtartama	22

A vizsga tartalma	22
Írásbeli vizsga	22
Szóbeli vizsga	22
A vizsga értékelése	23
Az írásbeli vizsga értékelése.....	23
A szóbeli vizsga értékelése.....	23
A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	23

ZENEISMERET

A zeneismeret tantárgy a 4 éves szolfézs kötelező tantárgy követelményeire épül. A szolfézs, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet, népzene tantárgyak ismeretanyag–részeinek felhasználásával szerves folytatását jelenti az eddigi elméleti tanulmányoknak.

Célok és feladatok

- a tanulók zenei műveltségének további gazdagítása, a zene iránti fogékonyság elmélyítése.
- Az eddig tanult zenei ismeretek stiláris összefüggéseinek, szintézisének megteremtése: a zeneművekben a dallam, a ritmus, a harmónia, a forma egységének és a zene egészének megfigyeltetésével.
- A zenei ismeretek, készségek fokozatos bővítése, a zenét „értve figyelő” tevékenység kialakítása.

Feladatai:

A zenei élményanyaggyűjtés.

A zenei nyitottság kialakítása.

A tudatos zenehallgatásra nevelés.

Az eddig megszerzett tudás fejlesztése és alkalmazási gyakorlatának kialakítása, tudatosítva a tanulók szemléletében, hogy az elméleti tudás csak eszköz a zene mélyebb befogadásához.

A zeneművek értelmezése, elemzése során új dallami, harmóniai, formatani stb. ismeretek átadása.

A muzsikálási– éneklési kedv állandó „ébredés”: a zeneművek énekelhető részleteinek aktív megszólaltatásával.

A népzene és műzene kapcsolatának bemutatása.

Zenetörténeti tájékozottság.

A zeneelméleti alapismeretek kialakítása.

A főbb zenei stílusok jellemző előadói apparátusainak, hangszereinek megismertetése.

Különböző előadói gyakorlatok megfigyeltetése.

A szolfézs, zenetörténet, zeneelmélet egymást erősítő szemléletének megalapozása.

A hangszerstanulás segítése.

A zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseinek további megismertetése.

A tanulók kreativitásának, hallási és gondolkodási képességeinek fejlesztése.

A tanuló személyiségének gazdagítása a zene művelésének, befogadásának örömeivel.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretanyag átadása

- A zenei alpműveltség kialakítása, az értékes zene megszerettetése.
- A zenei élményanyag bővítése.
- Nevelés a tudatos zenehallgatásra.
- A bécsi klasszikusok nagyobb lélegzetű formáinak megismerése.
- Betekintés a romantikus zeneirodalomba és a XIX. század magyar zeneművészetébe.
- Az előző években megszerzett készségek, elsajátított ismeretek felhasználása és továbbfejlesztése.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

- A zeneirodalom–ismeret megalapozása művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
- A zenei készségek fejlesztése a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.

- Az énekelt és meghallgatott művek témáinak memorizálása kottakép illetve hallás alapján.
 - A ritmikai érdekességek kiemelése, hangoztatása.
 - A periódus belső és külső bővülésének megfigyelése.
 - A funkciók váltakozásának megfigyelése, éneklése.
 - Az eddigi funkció tapasztalatok bővítése, elmélyítése és alkalmazása.
 - A kísérszólamok funkció hangjainak változatos, árnyaltabb használata.
 - Kitérés és moduláció megfigyelése a domináns és párhuzamos hangnemekben.
 - Álzárlat.
 - Zárlatok, jellegzetes harmóniai fordulatok megszólaltatása énekléssel, hangszerrel.
 - A szonátaforma tematikus anyagainak megfigyelése, felismerése.
 - A rondóforma felépítése, téma és epizód felismerése.
 - A hangszerek, a zenei együttesek változatos csoportosításának megismerése.
 - A klasszikus és romantikus zenekar hangszerei.
 - A szimfóniatételek rendezési elvei.
 - Az opera zenei részei (felépítése).
 - A zenei kifejezőeszközök megfigyelése a romantikus zene hangzásvilágában.
 - Tercrokonság.
-
- Műdalok, áriák énekes megismerése hangszerkísérettel (tanár vagy tanuló közreműködésével.)
 - Kánonok, két- vagy többszólamú vokális művek énekléssel és megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is (kamarazeneként).
 - A zenehallgatási anyag részleteinek megszólaltatása egy, két vagy több szólamban.
 - A klasszikus formák ismétlődő rendszerezése, tematikus anyagainak megfigyelése zenehallgatással is.

Rögtönzés

- A csoport képességei szerint:
dallamok, ritmusok kiegészítése a megismert stílusokban,
dallamhoz ritmus-, ritmushoz dallam-osztinató,
funkciójelző basszusok rögtönzése.

Kapcsolat a társművészetekkel

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társművészeti alkotások bemutatása.

Elméleti ismeretek – Zenei szakkifejezések

- A kvintkör ismerete.
- Hangközök, hangzatok.
- Hangnemi rokonságok.
- Opusz.
- Alteráció és vezetőhang.
- Szonáta. Szimfónia. A szimfónia tételei, hangnemi és formai felépítése.
- Coda. Attacca.
- Rondó. Téma. Epizód.
- A klasszikus opera. Nyitány, recitativo, ária, duett, tercett stb.
- A romantikus dal. Dalciklus. Prozódia.
- A verbunkos.
- A romantikus opera.
- A szimfonikus költemény.
- Tercrokonság.
- Verbunkos.
- Tempó- és előadási jelzések: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
- Tájékozódás a zenei történelmi és történelmi korokban.

Ajánlott tananyag

Klasszikus művek: J.Haydn, W.A.Mozart, L.v.Beethoven szimfonikus és hangszeres művei. Dalok. Operák.
Egy bécsi klasszikus szimfónia feldolgozása.
Egy Mozart–opera megismerése.
A klasszikus stílushoz közelálló romantikus alkotások: dalok vagy egy dalciklus (elsősorban F.Schubert művészetéből).
Klasszikus vagy romantikus versenymű feldolgozása.
A magyar műzene: a verbunkos (Erkel Ferenc, Liszt Ferenc művei alapján).

Ajánlott tankönyvek, ajánlott irodalom

Dobszay László: A hangok világa V. és Útmutató
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. A bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika (I.)
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat
Németh –Nógrádi –Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László – Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Agócsy László: Szolfézs középfok
Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 romantikus egyzenésűkar
Ádám Jenő: A dal mesterei (dalok válogatva a kötetekből)
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Frank Oszkár: A funkció zene harmónia és formavilága –Hangzó zeneelmélet
Frank Oszkár: A romantikus zene műhelytitkai (sorozat):
Bartha Dénes: Beethoven kilenc szimfóniája
Ch. Rosen: A klasszikus stílus
S. Hughes: Mozart operakalauz
Kárpáti J. –Kroó Gy: Mozart operái
Szabolcsi Bence: A zene története
Dobák Pál: A romantikus zene története
Balassa–Gál: Operakalauz (kottás)
Tóth Dénes: Hangversenykalauz I–II: (kottás)
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.

Követelmény

Tudjon a tanuló a megismert zenei anyagból 10–15 zenei témát emlékezetből.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit (szimfónia, opera, romantikus dal, versenymű, szimfonikus költemény).
Ismerje a bécsi klasszikus zeneszerzők, valamint Erkel Ferenc és Liszt Ferenc fontosabb műveit.
Tudja helyesen írni és kiejteni a megismert zeneszerzők nevét és a művek címét.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettségét a fontosabb évszámokkal és a társművészeti alkotásokkal összekapcsolva.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Zenei élményanyag bővítése.
- Az „értő” zenehallgatás kialakítása.
- Betekintés a gregorián és a reneszánsz zenébe.
- A barokk zene alaposabb megismerése.
- Ismerkedés a XX. század zenéjével– elsősorban magyar szerzők műveivel.
- Az előző években megszerzett készségek, elsajátított ismeretek felhasználása és továbbfejlesztése.
- A zenetörténeti tudásanyag rendszerezése, az alapfokon tanultak összefoglalása.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

- A zeneirodalom–ismeret bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
- A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
- A jellegzetes barokk ritmusok kiemelése, hangoztatása.
- Az énekelt és hallgatott zenei anyag stílusjegyeinek elsajátítás a művek elemzése alapján.
- Barokk harmóniamenetek.
- A polifónia.
- Barokk műformák megismertetése.
- Színpadi betétdalok, kórustételek.
- A barokk opera.
- A versenymű felépítése.
- A szvit táncművelei.
- A prelúdium és fúga.
- Az oratórium.
- A modern zene néhány irányzata: pl. folklorizmus, neoklasszicizmus
- A XX. század komponálási technikái.
- Akusztikus skála, egészhangú skála megfigyeltetése, éneklése.
- Reihe.
- A többszólamú éneklés fejlesztése a hallgatott zeneművek részleteinek megszólaltatásával: reneszánsz kórusművek, kantáta–részletek hangszerkísérettel, kánonok, két– és többszólamú művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
- Néhány XX. századi mű(műrészlet) éneklése a csoport képességei szerint.

Rögtönzés

- Dallamok, ritmusok kiegészítése a megismert stílusokban, dallamhoz ritmus– ritmushoz dallam– osztinató.
- Dallamokhoz funkciójelző kísérőszólam.
- A funkciójelző basszusok árnyaltabb alkalmazása.
- A XX. század néhány kompozíciós technikájának (Reihe, cluster stb.) kipróbálása.

Kapcsolat a társművészetekkel

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társművészeti alkotások bemutatása.

Elméleti ismeretek – Zenei szakkifejezések

- Az eddig tanult ismeretek összefoglalása.
- Hangközök, hangsorok 7#, 7b előjegyzésig,
- Modális hangsorok; hangnemi rokonságok. Kvintkör.

- Akusztikus skála, egészhangú skála. Reihe, cluster.
- A különböző zenetörténeti korok stílusjegyei és műfajai.
- Tájékozódás időrendben.
- Gregorián zene.
- Madrigál, motetta, mise.
- Versenymű. Kantáta, oratórium, passió.
- Szvit. Barokk tánctételek.
- Preludium, fuga.
- Concertálás, concerto, concerto grosso.
- Cembalo, Fortepiano. Continuo.
- A XX. századi zenekar hangszerei.
- Folklorizmus, neoklasszicizmus.
- Tonalitás, atonalitás, politonalitás.
- Aranymetszés.
- Tempó- és előadási jelzések a zenei anyaghoz kapcsolódóan

Ajánlott tananyag

Gregorián dallamok és reneszánsz kórusművek.

A barokk zene jellegzetes műfajai.

XX. századi hangszeres, zenekari és vokális művek elsősorban a magyar zeneművészetből.

Az alábbi művek, műfajok feldolgozása ajánlott:

J. S. Bach: a–moll hegedűverseny,

J. S. Bach: Kantáta részletek, passio részletek,

J. S. Bach: egy teljes zenekari szvit.

G. F. Händel: oratóriumrészletek.

H. Purcell: Dido és Aeneas – részletek.

Olasz és francia barokk szerzők művei.

Bartók Béla: Concerto,

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus,

Sz. Prokofjev: Klasszikus szimfónia, I. Sztravinszkij: Petruska, A. Honegger: Pacific 231,

B. Britten: Variációk egy Purcell témára, Népdalfeldolgozások.

Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató

Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz

Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk

Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetek

Németh–Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia

Agócsy László: Szolfézs középfok (I–IV)

Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat

Forrai Miklós: Ezer év kórusa

Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa

N. Harnoncourt: Zene mint párbeszéd (Monteverdi, Bach, Mozart)

Szabolcsi Bence: A zenetörténete

Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat

Kroó György szerk. Miért szép századunk zenéje?

Lendvai Ernő: Szimmetria a zenében

Kroó György: Bartók kalauz

Kroó György: Bartók színpadi művei

Breuer János Kodály kalauz

Eősze László: Kodály Zoltán

Darvas Gábor: Évezredek hangszerei

J.H. van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig

Szemelvények a zenehallgatáshoz (Tankönyvkiadó)

A zenehallgatási anyag partitúrái és szövegek könyvek.

Követelmény

Tudjon a tanuló a megismert zenei anyagból 10–15 témát emlékezetből énekelni vagy hangszeren megszólaltatni.

Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.

Legyen képes Bartók Béla Concerto és Kodály Zoltán Psalmus Hungaricus c. művét jellegzetes témák alapján felismerni.

Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit

- a gregorián dallamokat,
- a reneszánsz kórusműveket,
- a barokk szvitet,
- a preludiumot és fúgát,
- az oratóriumot.

Ismerje a XX. század folklorista és neoklasszikus irányzatát, az atonalitás és a dodekafónia fogalmát.

Ismerje a zenetörténeti korokat és időrendi sorrendjüket.

Tudja az ismertebb zeneszerzőket, zeneműveket a megfelelő zenetörténeti korba helyezni.

Tudja helyesen írni és kiejteni a megismert szerzők nevét és a művek címét.

Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét a fontosabb évszámokkal és a társművészeti alkotásokkal összekapcsolva.

Az év végi vizsga anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával a tanult ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

Ismerje a tanuló

- a tanult metrumokat,
- a tanult ritmuselemeket és –képleteket, az egyszerűbb aszimmetrikus metrumokat.
- a dallamhangok szerepét (főhang, átmenőhang, váltóhang, késleltetés) – tudja ezeket zeneileg értelmezni.

Ismerje

- a hangközöket;
- a hangközfordítás elvét.
- a hármashangzatokat és fordításait;
- a dúr– és moll hangsor hangjaira építhető hármashangzatokat,
- a fő– és mellékhármashangzatokat,
- a dominánsszeptim– és a szűkített szeptimhangzatot (4#, 4b előjegyzésig),
- a hangzatok fűzésének elveit, első lépéseit – (I– IV– V fok).

Rendelkezzék biztos tájékozódó képességgel a relatív és abszolút rendszerben 4 #, 4 b előjegyzésig.

Ismerje

- a kvintkört,
- az öt– és hétfokú hangsorokat,

- a hangnemi rokonságokat.
- a funkciók,
- az alterációk szerepét.
- a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.

Ismerje

- a tonalitás felbomlásának elvét,
- az egészhangú skálát,
- az akusztikus hangsort.

Tudja ismereteit alkalmazni a készségfejlesztési és zenehallgatási anyagban, hangszeres darabjaiban.

Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit:

- a reneszánsz kórusműveket és táncokat,
- a barokk zene (concerto grosso, versenymű, szvit, prelúdium és fuga, oratórium, kantáta, opera),
- a bécsi klasszikus zene (hangszeres szonáta, variáció, versenymű, szimfónia, vonósnégyes, opera, dal)
- a romantika (dal, szimfonikus költemény, opera, hangszeres karakterdarabok) legfontosabb műfajait.
- a XX. század folklorista és neoklasszikus irányzatát,
- Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságát,
- napjaink kiváló zeneszerzőinek egy-egy alkotását.

Tudja a zenei alapfogalmakat többirányú megvilágításban értelmezni, a zenetörténeti, a történelmi korokat időben összekapcsolni és társművészeti alkotásokhoz kötni.

Ismerje és tudja alkalmazni a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsgán az iskola az alábbi feladatsort használja, vagy helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Zeneismeret tantárgy

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

Az alapvizsga tartalma

Írásbeli vizsga

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre vonatkozóan (4–5 kérdés) pld.

- A hangnemi rokonságok felsorolása,
- Hármashangzat–fordítások felismerése kottaképről,
- Zárletelemzés kottakép alapján,
- Adott műrészlet kottaképe alapján a dallami jelenségek és a dallamhangok szerepének megjelölése
W.A.Mozart : C–dúr szonatina II. tétel első nyolc ütem (fő– és átmenőhangok), L.v.Beethoven: Német tánc (C–dúr) első nyolc ütem, Hoffman V.: Szonatinagyűjtemény, Régi táncok gyermekeknek

2. Egy nagyobb lélegzetű bécsi klasszikus forma (szonáta forma, variációs forma, szimfónia) felépítésének

ismertetése

3. Felsorolt művek, zeneszerzők, stílus korszakok, társművészeti alkotások rendezése korok szerint
Felsorolás elsősorban a barokk és a XX. századi zene és néhány társművészeti alkotás köréből.
Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga

1. Memoriter anyag előadása

Öt műzenei szemelvény, téma a tanult zenei korok anyagából előadása szóló énekléssel illetve hangszerkísérettel vagy több szólamú mű esetén éneklőtársakkal. (saját hangszerkíséret nem kötelező.)
A megszólaltatás legyen muzikális és zeneileg pontos.

A vizsgázó ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

2. A vizsgázó elméleti tudásának bemutatása

A tanuló a hangszeres vizsgadarabjaihoz kapcsolódó zenei kérdéseket kap.

A kérdések a követelményrendszerben felsorolt ritmikai, dallami, harmóniai, formai, stílus- és zenetörténeti korok ismeretére vonatkozhatnak.

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.

A szóbeli vizsga értékelése

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenetörténeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Élményanyag bővítése a zenei alpműveltség kialakításához.
- A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
- Az alapfokon szerzett ismeretek, készségek elmélyítése, bővítése.
- A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
- Az „értő” zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag–készségfejlesztés

- A zeneirodalom–ismeret bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító

jellegű zenetörténeti tájékoztatással.

- A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zeneművek alapján.
- A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
- A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
- A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
- A belső hallás és memória intenzív fejlesztése.
- A zenei elemzési képesség fejlesztése.

1. témakör A többszólamúság szerkesztési elvei, műformái, műfajai a vokális zeneirodalomban

- A modális hangsorok teljeskörű megismerése– éneklés, felépítés 4#, 4b előjegyzésig.
- Modális fordulatok kiemelése, éneklése. Megfigyelése zenehallgatásban.
- Homofónia, polifónia, imitáció. Tonális, reális válasz.
- Polifonikus etűdök éneklése. Homofón és könnyű imitációs részletek feldolgozása.
- Kánonok éneklése.
- Kánonokból partitúra készítés, a harmóniai fordulatok megfigyelése.
- Rövid ritmus– és dallamkánon szerkesztésének kipróbálása.
- Korál feldolgozások többszólamú éneklése, megszólaltatása hangszerekkel is.
- A harmóniai fordulatok kiemelése, éneklése, megfigyelése.
- A harmóniai elemzés alapjai: fokszámok, jelzések. Számozott basszus.
- Hármashangzatok építése a dúr és moll hangsorok fokaira.
- Mixturák éneklése.
- A duett, tercett, kvartett megjelenése a drámai műfajokban.
- Dramaturgiai szerepük, zenei megfogalmazásuk.
- Egy–egy zenei kor stílusjegyeinek összefoglalása.
- Rövid zenei részletek lejegyzése.

2. témakör Táncok a zenében

- Az előző években megismert táncok jellemzőinek átisméltése.
- Az ismeretek bővítése újabb táncformák jellegzetességeivel.
- Olvasás, zenei írás, memorizálás elsősorban a barokk táncok köréből.
- Ritmusok kiemelése, megszólaltatása (C.Deussy, M.Ravel, I.Sztravinszkij, Joplin műveiből).
- A harmóniák szerepének megfigyelése.
- Hangszerek, hangszercsoportok hangszínének megismerése. „Komoly zene” – „könnyű zene” – jazzművészet.
- A meghallgatott zeneművek témáiból válogatva memorizálás, zenei írás (abszolút rendszerbe helyezés).
- Stílusjegyek felismerése, megnevezése. Az anyaghoz kapcsolódó zenei kifejezések értelmezése.

Kapcsolat a társművészetekkel

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társművészeti alkotások bemutatása.

Ajánlott tananyag

1. témakör. A többszólamúság szerkesztési elvei, műformái, műfajai a vokális zeneirodalomban

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:

- orgánum énektechnika (Ars Antiqua, Párizs)
- hoquetus elv (Ars Nova, Machaut)
- gregorián, chanson cantus firmus (Németalföld)
- homofónia, polifónia (mise, motetta, madrigál)
- népének és harmonizációja (a choral J.S.Bach művészetében)
- fúgaszerkesztés, imitáció (dux–comes) művek J. S. Bachtól Kodály Zoltán művészetéig,
- duett, tercett, kvartett H.Purcelltől G.Verdi–ig
- kánonok válogatva Fornsete Nyárkánon–tól a XX. századi kánonokig,
- kórusművek a reneszánsztól napjainkig

2.a) témakör Táncok a zenében

- Műzenei táncok a középkortól a jazz elemek megjelenéséig: estampida, rondeau, pavane és gagliarda, menüett, sarabande, gigue, gavotte, ländler, polka, polonaise, mazurka, verbunkos táncok, csárdás.
 - A szimfóniák III. tétele: menüett, gavotte (J.Haydn, W.A.Mozart, Sz.Prokofjev).
 - A romantikus kisformák (F.Chopin).
 - A verbunkos (Liszt Ferenc rapszódái, Erkel Ferenc operái),
 - A jazz elemei, ragtime, cake-walk (C.Debussey, I.Sztravinszkij művei
- b) szvit és rondó*
- Barokk szvittek (J.S.Bach, G. F.Händel, F.Couperin),
 - Bécsi klasszikus rondótételek, rondók,
 - Rondók, szvittek a romantikából és a XX.sz. zenéjéből (M. Muszorgszkij, M. Ravel, I.Sztravinszkij, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Ránki György, Szabó Ferenc)

Dobszay László A hangok világa VI. és Útmutató
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő-romantika és XX. század I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Pécsi Géza: Kulcs a muzikához könyv és CD lemezsorozat
Németh-Nógrádi-Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László: Szolfézs középfok I-IV.
Agócsy László Bach olvasókönyv
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek
Kodály Zoltán: 15 kétszólamú énekgyakorlat
H. Brown: A reneszánsz zenéje
Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár
J.S.Bach: Négyszólamú korálok
Győrfi István: Korálelemzések
Bartha Dénes szerk. A zenetörténet antológiája
Dobszay László: A magyar dal könyve
Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I-III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz I-II.(kottás)
Kroó György: A hét zeneműve
Szabolcsi Bence: A zene története

Követelmény

Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Ismerje a többszólamúság megjelenési formáit, zenei jellemzőit a különböző zenei korokban.
Tudjon énekléssel illetve éneklő társakkal (vagy hangszer segítségével) zeneileg pontosan megszólaltatni két szemelvényt a gregorián dallamok, két könnyű, rövid madrigált vagy részletet, két duettet a barokk, bécsi klasszikus vagy romantika köréből.
Ismerjen a meghallgatott művekből 5–10 jellegzetes témát.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a klasszikus zeneművészet legismertebb táncformáit, jellegzetességeit, tudja zenei korokba helyezni.
Ismerje a bécsi klasszikus szimfóniák III. tételének felépítését.
Tudja a megismert zeneszerzők és műveik nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával a tanult ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Élményanyaggyűjtés a zenei alpműveltség bővítéséhez.
- A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
- A készségek további elmélyítése, az ismeretek bővítése.
- A zenei kifejezőképesség és ízlés formálása.
- Tudatos zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag– készségfejlesztés

- A zenei műveltség bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
- A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zeneművek alapján.
- A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
- A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
- A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
- A belső hallás és memória intenzív fejlesztése.
- A zenei elemzési képesség fejlesztése.

3. témakör. Vokális műfajok a zeneirodalomban I.*A mise és requiem*

- Gregorián dallamok éneklése. A latin szövegek megismerése.
- A zenei lejegyzés kialakulásának rövid összefoglalása.
- A szolmizáció eredete. A többszólamúság kezdetei.
- A zenei anyagból válogatva: éneklés, memorizálás, lejegyzés.
- A cantus firmus bemutatása. A zenei szerkesztési módok ismertetése.
- A reneszánsz művek harmóniáinak és záratainak megfigyelése, megszólaltatása.
- Korabeli kottakép, C–kulcsok bemutatása.
- A mise állandó részei.
- Mise a klasszikus, romantikus korból és a XX. századból.
- A requiem fogalma. Új misetételek.
- A hangzások megfigyelése, összehasonlítása. A zenei kifejezőképesség gazdagodásának megfigyelése, elemzése, okainak stílári és történelmi háttere.
- A Dies irae dallam éneklése, memorizálása, megfigyelése különböző művekben.
- A romantika és a XX. századi zene komponálási technikáinak megismerése, az alapfokon tanultak ismétlése, elmélyítése. (Tercrokonság, alteráció, a tonalitás, a forma felbomlása.)

4. témakör. Hangszeres szóló– és kamarazene a zeneirodalomban

- A barokk variációk.
- A basszus szólam kiemelése (éneklése, memorizálása) a passacaglia feldolgozása során.
- A bécsi klasszika zenei formáinak ismétlő rendszerezése (a szonáta–, a variációs–, a rondó– és a triós forma felépítése, tematikus anyagának ismerete).
- A variálás megismerése– variációs lehetőségek (ritmikai, dallami, harmónia).
- Maggiore, minore).
- A variáció kipróbálása rögtönzéssel.
- A témakörhöz kapcsolódó hangszerek megismerése– (történeti áttekintése).
- A kamarazene és néhány műfaja, hangszer összeállításai (a válogatott zeneművek alapján).
- A kvartettek, kvintettek előadói apparátusa– felépítése, tételrendje a klasszikus zenében.
- A romantikus karakterdarabok zenei kifejező eszközei: hangszín, dinamika, alterációk.

- Nemzeti táncok karakterének megfigyelése, jellemző ritmusainak kiemelése, hangoztatása – különleges hangsorok megfigyelése
- Témák éneklése, memorizálása, lejegyzése.
- A XX. század komponálási technikája. Hangsorformációk. Tonalitás, atonalitás.
- Témák megszólaltatása.
- A klasszikus zene, a „könnyű” zene és jazz kapcsolata.
- Klasszikus témák feldolgozásai e műfajokban. Jellegzetes hangszerek.

Kapcsolat a társművészetekkel:

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társzművészeti alkotások bemutatása.

Ajánlott tananyag

3. témakör Vokális műfajok a zeneirodalomban I.

a) A mise és requiem

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:

- Gregorián misék
- A Dies irae dallam és feldolgozásai (H.Berlioz, Liszt Ferenc, L.Dallapicolla)
- A cantus firmus szerepe (részletek G.Machaut, G. Dufay, Josquin des Pres, G.P.Palesztrina műveiből)
- Misék: J. S. Bach: h–moll mise (tételek válogatva) J. Haydn, W.A.Mozart, F.Schubert, Liszt Ferenc, I.Sztravinszkij műveiből részletek,
- Requiemek: W.A.Mozart, H.Berlioz, G.Verdi, J.Brahms, I.Sztravinszkij, B.Britten,
- Ligeti György kompozíciójából részletek.

4. témakör. Hangszeres szóló- és kamarazene a zeneirodalomban

– Feldolgozásra ajánlott zenei anyag (válogatva): a leggyakoribb zenei műformák, kisformák egy–egy hangszerirodalmában és a kamarazene körében.

Hangszeres művek:

- Orgonaművek: fuga, preludium, toccata, fantázia, passacaglia (elsősorban J.S. Bach művei),
- zongora darabok a klasszikus és romantikus zeneirodalomból (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven szonáták,
- az etűd, prelúd, nocturne, mazurka, polonaise, rapszódia, bagatell (F.Chopin, Liszt Ferenc, Bartók Béla és más szerzők művei alapján),
- a XX. sz. szóló zongorairodalma (C.Debussy, Bartók Béla, A.Schönberg, A.Webern, Kurtág György művei).

Kamarazene

- a klasszikus és romantikus zeneirodalomból (J. Haydn vonósnégyes, W.A.Mozart: Fuvolanégyes, Klarinét kvintett, D–dúr oboanégyes, L. van Beethoven: Tavasz szonáta, B–dúr zongoratrió, gordonka–zongora szonáta, Esz–dúr oktett, F.Schubert A–dúr zongoraötös, d–moll vonósnégyes, J.Brahms Á–dúr hegedű–zongora szonáta–válogatva),
- a XX. századból (néhány mű vagy részlet kiválasztása O.Respighi: Dór kvartett, I.Sztravinszkij: A katona története (szvit), C.Debussy: Fekete–fehér (2 zongorára), M.Ravel: a–moll zongorahármas, D.Milhaud: Brazíliera (2 zongorára), Bartók Béla: Kontrasztok, Kodály Zoltán: Szonáta gordonkára és zongorára, Hidas Frigyes: Fúvósötös, Kurtág György: Nyolc duó hegedűre és cimbalomra).

Dobszay László: A hangok világa VI.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei

Németh–Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia

Agócsy László: Szolfézs középfok I–IV.

Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat

Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz

Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk

Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika

Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.

Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.

Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század

Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz
Szabolcsi Bence: A zene története
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Babits Mihály fordításában Amor Sanctus (Középkori himnuszok latinul és magyarul)
Darvas Gábor: Évezredek hangszerei
J.H. van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig
Gonda János: Jazz

Követelmény

Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Tudja énekléssel (vagy hangszer segítségével) a Dies irae dallamot (kotta nélkül), öt–tíz jellegzetes témát a megismert hangszeres vagy kamarazenei művek köréből stílusosan megszólaltatni.
Ismerje a meghallgatott zeneművek egy–egy jellegzetes témáját.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Legyen képes dallami, harmóniai, formai ismeretek alapján zenei korba helyezni műveket.
Tudja a megismert zeneszerzők és műveik nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Élményanyaggyűjtés a zenei alapműveltség bővítéséhez.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
– A készségek további elmélyítése, az ismeretek bővítése.
– A zenei kifejezőképesség és ízlés formálása.
– A zenei elemzési képesség kimunkálása.
– Az „értő” zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag–készségfejlesztés

– A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
– A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
– A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
– A hangközhallás intenzív kimunkálása, lehetőség szerint fokozatos elszakadás a szolmizációtól.
– A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.

3. témakör Vokális műfajok a zeneirodalomban II.

Oratórium, passió, kantáta (anthem)

– Az oratórium, a passió, a kantáta zenei jellemzőinek ismételése.

- Az anthem ismertetése.
- Az oratórius művek témája (tartalmi), felépítése, zenei részei (recitativo, ária, arioso, kórustétel, turba, choral), szereplői, dramaturgiája.
- A művek dramaturgiája és a zenei részek közötti összefüggések bemutatása.
- Az előadói apparátusok a különféle zenei korokban.
- A kifejező eszközök gazdagodása a zenetörténeti korok egymásutánjában.

5. témakör. Zenekari hangszeres műfajok szólistákkal

- A concerto, concerto grosso a barokk korban. Felépítésük, tételtípusaik.
- A barokk zenekar. A szóló és tömbhangzás megfigyelése.
- A versenyművek kialakulása. A hangszerek fejlődése, új hangszerek megjelenése.
- A concerto grosso és a versenyművek közötti különbség megfigyelése.
- Versenyművek a klasszikus korban. Felépítésük. (A klasszikus formák ismételése)
- A versenyművek tartalmi, majd formai változásai a romantika és a XX. századi alkotásokban.
- A műfaj új lehetőségei (rapszódia, variáció sorozat, szimfónia–concerto).
- A hangrendszerek, harmóniak kiemelése a meghallgatott zeneművek elemzése során.
- A művek egy–egy témájának, részletének éneklése, memorizálása, lejegyzése.
- Ritmusok kiemelése, hangoztatása.
- Jellemző harmónia sorok megszólaltatása énekléssel, hangszerrel.
- Harmóniai elemzés– (a csoport képességeitől függően).

Kapcsolat a társművészetekkel:

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társművészeti alkotások bemutatása.

Ajánlott tananyag

3. témakör. Vokális műfajok a zeneirodalomban II.

Oratórium, passió, kantáta (anthem)

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag :

- A barokk kor kiemelkedő alkotásai (J.S.Bach . Karácsonyi oratórium, János vagy Máté passió, Parasztkantáta, Kávékantáta; Weinen klagen... vagy Wachtet auf...; G.F.Händel: Messiás vagy Judás Makkabeus; Esterházy Pál: Harmonia Coelestis – c. művekből részletek.
- A bécsi klasszikus kor oratórius művei (pl. J. Haydn Évszakok, Teremtés; W.A.Mozart: Exultate, Jubilate, L.van Beethoven: Karfantázia)
- Romantikus alkotások (F.Mendelssohn: Éliás, G.Rossini: Stabat mater, Liszt Ferenc: Szent Erzsébet legendája),
- XX. századi alkotások (A.Schönberg: Egy varsói menekült, I.Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia, A.Honegger: Johanna a máglyán, C.Orff: Carmina burana, K. Pendrecki: Dies irae, Bartók Béla: Cantata profana, Kodály Zoltán: Budavári Te Deum, Farkas Ferenc:Cantus Pannonicus, Szabó Ferenc: Föltámadott a tenger, Sugár Rezső: Hósi ének, Petrovics Emil: Jónás könyve részletek.)

5 témakör. Zenekari hangszeres műfajok szólistákkal

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:

- A concerto, concerto grosso, versenymű, sinfonia concertante műfajok jellemzői;
- A.Corelli (12 Concerto grosso), A. Vivaldi (A négy évszak, Blockflöteverseny), J.S.Bach (Brandenburgi verseny, cembaloverseny, a–moll hegedűverseny), G.F. Händel (F–dúr orgonaverseny), B. Marcello (oboaverseny), J. Haydn (Esz–dúr trombitaverseny, C–dúr gordonkaverseny), W.A.Mozart (Esz–dúr Sinfonia concertante, Á–dúr klarinétverseny, d–moll zongoraverseny, Á–dúr hegedűverseny, D–dúr fuvolaverseny) L.van Beethoven (Esz dúr zongoraverseny, D–dúr hegedűverseny)
- R.Schumann (a–moll zongoraverseny), F.Chopin (e–moll zongoraverseny), Liszt Ferenc (Esz–dúr zongoraverseny, Magyar fantázia), P.I.Csajkovszkij (b–moll zongoraverseny, D–dúr hegedűverseny), A.Dvořák: h–moll gordonkaverseny,
- M.Ravel (G–dúr zongoraverseny), I.Sztravinszkij („Baseli Concerto”), G.Gershwin (Kék rapszódia), Sz.Prokofjev (Szimfónia–concerto), D.Sosztakovics (a–moll hegedűverseny), A.Hacsaturján (Zongoraverseny), Dohnányi Ernő (Változatok egy gyermekdalra),

Bartók Béla (III. zongoraverseny), Járdányi Pál (Hárfa-verseny), Kurtág György (Brácsaverseny) műveiből.

Agócsy László: Szolfézs középfok III–IV
Németh–Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetek
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz
Szabolcsi Bence: A zene története
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Darvas Gábor: Évezredek hangszerei

Követelmény

Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Tudja a feldolgozott vokális és hangszeres műfajok zenei jellemzőit, ismeretei alapján legyen képes a műveket zenei korokba helyezni.
Tudjon két áriát (ária–részletet), két korált énekléssel, éneklőtársakkal megszólaltatni.
Tudjon idézni a megismert művekből 8–10 témát.
Ismerjen fel jellegzetes témák alapján néhány zeneművet.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a zenei korok fontosabb hangrendszeit, harmóniai fordulatait.
Tudja a megismert zeneszerzők és művek nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társzművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.

Az év végi vizsga anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Élményanyaggyűjtés a zenei alapműveltség kialakításához.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése.
– A készségek további elmélyítése. Az ismeretek bővítése.
– Rendszerező ismétlés.
– A zenei elemzési képesség kibontakoztatása.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– Az „értő” zenehallgatás kialakítása.

Ismeretanyag–képességfejlesztés

- A zenei készségek fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
- A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
- A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
- A hangközhallás intenzív kimunkálása, lehetőség szerint fokozatos elszakadás a szolmizációtól.
- A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
- A megismert műfajok áttekintő ismétlése.

3. témakör: Vokális műfajok a zeneirodalomban III.

a) dal, dalciklus,

b) opera, zenedráma, balett

- A trubadurok, Minnesängerek szerepe, hangszereik ismertetése.
- A dal műfajának kialakulása.
- A barokk és klasszikus dal zenei jellemzői.
- A dalforma, strófikus szerkezet, átkomponált dal.
- A kísérő szólam dramaturgiai jelentősége.
- A romantikus dallamszöveg és harmóniák megfigyelése.
- Az új modulációs irányokból a tercrokonság ismertetése.
- Dalciklus– dramaturgiai összefüggések bemutatása.
- A hangulatok, témák visszatérése a cikluson belül– megfigyelés, éneklés.
- Harmóniasorok feldolgozása, megszólaltatása hangszerrel is.

A XX. századi dalok stílusjegyei.

- A dalok szövege, prozódiaja. (Utalás az irodalmi alkotásokra).
- A mondanivaló és a zenei eszközök kapcsolata.
- A magyar népdal megjelenése a XX. századi magyar zeneszerzők alkotásaiban. (A magyar népdalstílusok összegező ismétlése).

Az opera dramaturgiai felépítése, zenei részei.

- Recitatívók, áriák szerepe.

Mozgás, gesztus a zenében. A karakterek érzékelése a balettekben.

- A különböző népek táncai, valamint a korabeli táncok a balett színpadon.
- A ritmus, dallam megfigyelése– szimmetria, aszimmetria.
- A XX. századi balett. A szereplők jellemzése zenei témákkal.
- A zene és koreográfia összefüggése.

6. témakör Zenekari műfajok

- Az alapfokon tanult szonáta–, rondó– és variációs forma ismétlése.
- A szonátarondó. A scherzo tétel.
- A bécsi klasszikus és a romantikus szimfónia felépítése (tételrend, tételtípusok).
- A stílári és formai jellemzők összefoglalása a hallgatott zenei anyag alapján.
- Átmenet a romantikába: a tételformák fellazulása, új hangzások megjelenése.
- A zenekari hangzás gazdagodása, új hangszerek megjelenése.

A XX századi zenekari művek effektusainak megfigyelése.

- Visszaütalás a klasszicizmusra– a neoklasszicizmus.
- A szimfonikus költemények zenei szerkezete.
- A programzene. Az irodalmi, képzőművészeti alkotások megjelenése a zeneművészetben.
- Humor a zenében.
- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.

Kapcsolat a társművészetekkel:

- A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
- Társművészeti alkotások bemutatása.

Ajánlott tananyag

3. Vokális műfajok a zeneirodalomban III.

c) dal, dalciklus,

d) opera, zenedráma, balett

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag: *dalok, dalciklusok*

– A XIII. századi trubadur és minnesänger műdaloktól a XX. századi népdalfeldolgozásokig (a trubadúrok, trouvèrek, minnesängerek művészete (Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok).

– A klasszicizmus dalirodalma (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven dalok válogatva)

– A romantika dalainak, dalciklusainak megismertetése (elsősorban F.Schubert, R.Schumann ciklikus alkotásai).

– A XX. sz. dalirodalma G.Mahler, M.Ravel, B.Britten, A.Schönberg, W.Williams, Farkas Ferenc művei alapján.

– A magyar népdalok feldolgozásai Bartók Béla, Kodály Zoltán, Farkas Ferenc, Járdányi Pál műveiben .

opera, zenedráma, balett a barokk kortól napjainkig

C.Monteverdi, H.Purcell, W.Gluck, W.A.Mozart, L.van Beethoven, G.Verdi, R.Wagner, P.I.Csajkovszkij, I.Sztravinszkij, G.Gershwin, A.Berg, Erkel Ferenc, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Ránki György, Petrovics Emil, Szokolay Sándor alkotásai.

6. Zenekari műfajok

Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:

– A szimfónia J.Haydn-tól napjainkig (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven, F.Schubert, R.Schumann, F.Mendelssohn, Liszt Ferenc, A.Dvořák, P.I.Csajkovszkij, G.Mahler, P.Hindemith, A.Honegger, Sz.Prokofjev, D.Sosztakovics művei.

– A szimfonikus költemény (tematika szerint csoportosítva); – irodalmi ihletésű (Liszt Ferenc, R.Strauss); – tájleíró jellegű (B.Smetana, A.Borodin, J.Sibelius); – mese ihletésű (Sz.Prokofjev)

– Zenekari művek a XX. századból (C.Debussy: A tenger, Kodály Zoltán: Páva variációk, Bartók Béla: Táncszvit)

Dobszay László: A hangok világa IV–V–VI. kötet.

Agócsy László: Szolfézs középfok IV.

Nógrádi–Németh–Puster: Szolfézs antológia

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetek

Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz

Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk

Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika

Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.

Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.

Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század

Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.

Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai

Kodály Zoltán–Vargyas L: Magyar népzene

Dobszay László: A magyar dal könyve

Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.

Tóth Dénes: Hangversenykalauz

Szabolcsi Bence: A zene története

Kroó György szerk. Miért szép századunk zenéje?

Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat

Balassa–Gál: Operakalauz (kottás)

Ballettek könyve

Követelmény

Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.

Tudja a feldolgozott vokális és hangszeres műfajok zenei jellemzőit, ismeretei alapján legyen képes a műveket

zenei korokba helyezni.

Tudjon három–három klasszikus és romantikus dalt zeneileg stílusosan előadni.

Tudjon legalább öt klasszikus témát kotta nélkül énekelni (vagy hangszeren megszólaltatni).

Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.

Ismerje fel a zeneműveket a jellegzetes témák alapján.

Ismerje a zenei korok fontosabb hangrendszereit, harmóniai fordulatait, stiláris jellemzőit.

Tudja a megismert zeneszerzők munkásságát zenei korokhoz kapcsolni.

Tudja a szerzők és művek nevét helyesen ejteni, leírni.

Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettségét (a fontosabb évszámokkal).

Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított
- Ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Ismerje a tanuló

- a tanult metrumokat (beleértve az aszimmetrikus metrumokat is),
- a tanult ritmuselemeket és – képleteket.
- a dallamhangok szerepét – tudja ezeket zeneileg értelmezni (melizma, főhang, váltóhang, beugró váltóhang, késleltetés, előlegezés).

Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban: ismerje az oktávon túli hangközöket, a hangközök sajátosságait.

Rendelkezzék biztos tájékozódó képességgel a relatív és abszolút rendszerben 7#, 7b előjegyzésig.

Ismerje

- a kvintkört,
- az öt- és hétfokú hangsorokat,
- a hangnemi rokonságokat.

Ismerje a XX. századi zenében használatos főbb hangrendszereket.

Ismerje a dúr és mollhangsor hangjaira építhető szeptimhangzatokat, a dominánsseptim hangzat fordításait.

Ismerje a hangzatok fűzésének elveit,

- a zárlattípusokat,
- a funkciók,
- az alterációk szerepét.
- a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát, ismerje fel ezeket kottakép alapján.
- a tercrokonság fogalmát,
- a tonalitások különféle típusait,
- a zenei szerkesztésmódokat.

Ismerje a főbb zenetörténelmi korok stiláris jellemzőit, a stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellegzetességeit.

Ismerje a

- középkor gregorián zene, mise
- a reneszánsz kórusművek és hangszeres zene,
- a barokk zene (concerto grosso, versenyművek, szvit, prelúdium és fuga, oratórium, kantáta, passió, opera, hangszeres műfajok),
- a bécsi klasszikus zene (hangszeres szonáta, variáció, versenymű, szimfónia, vonósnégyes, opera, dal, egyházi műfajok)
- a romantika (dal, szimfonikus költemény, szimfónia, opera, hangszeres karakterdarabok) legfontosabb műfajait.

Legyen ismerete a XX. századi zene egészéről, kiemelkedő alkotó egyéniségeiről, műalkotásairól, irányzatairól, – a népzenei és műzenei hagyományokhoz való viszonyáról.

Ismerje Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságát, alkotásait – valamint napjaink kiváló zeneszerzőinek egy-egy művét.

Tudja a zenei alapfogalmakat többirányú megvilágításban értelmezni.

– a zenetörténeti, a történelmi korokat időben összekapcsolni, és társművészeti alkotásokhoz kötni.

Ismerje és tudja alkalmazni a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.

Legyen képes

– az elsajátított zenei fogalmakat szakszerűen használni,

– zenei megfigyeléseit rendszerezni,

– zenetörténeti összefüggésekben tájékozódni,

– a zenei alkotások és a társművészetek kapcsolatait felismerni.

Tudja ismereteit alkalmazni az öntevékeny zenehallgatás során is.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsgán az iskola az alábbi feladatsort használja, vagy helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Zeneismeret

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Írásbeli vizsga

1. Bécsi klasszikus mű elemzése hallás és kottakép alapján

A tanuló a mű kottáját kézhez kapja. (Ajánlott egy zongorára írt triós vagy variációs forma – a kottán a mű szerzője és címe ne legyen feltüntetve.)

Feladatok:

– A zenei korszak megjelölése– esetleg a szerző megnevezése,

– A hangnem megállapítása, a hangnemi folyamatok vizsgálata.

– A műben megfigyelt ritmikai, dallami jelenségek felsorolása,

– A funkciós és harmóniai jellegzetességek megjelölése– zárások elemzése.

2. Teszt kérdések zenei ismeretekből (5–6 kérdés) pld.

– Soroljon fel a barokk korszak stílusjegyeiből legalább hármat!

– Ismertesse a klasszikus szimfónia tételrendjét!

– Soroljon fel XX. századi skála–formációkat!

– Felsorolt művek, zeneszerzők, stílus korszakok, társművészeti alkotások egymáshoz rendezése.

– Három jellegzetes zenei téma felismerése kottakép alapján.

– Három jellegzetes ritmus felismerése (teljes) kottakép alapján (pl. bolero, mazurka, verbunkos stb.)

Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga

1. Memoriter anyag előadása

- Öt műzenei szemelvény (szabadon válogatva a tanult zenei korok anyagából) előadása szóló énekléssel illetve hangszerkíséréssel vagy több szólamú mű esetén éneklőtársakkal.
- A megszólaltatás legyen muzikális és zeneileg pontos.
- A vizsgáló ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

2. A vizsgáló elméleti tudásának bemutatása

- A tanuló a hangszeres vizsgadarabjaihoz kapcsolódó zenei kérdésekre válaszol.
- A kérdések a követelményrendszerben felsorolt ritmikai, dallami, harmóniai, formai, stílus- és zenetörténeti korok ismeretére vonatkozhatnak.

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
- fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottairási készség, külalak.

A szóbeli vizsga értékelése

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenetörténeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Jó minőségű és felhangolt zongora vagy pianínó. Hangjegytábla, szemléltető anyagok, ritmushangszerek
Megfelelő minőségű audio–vizuális berendezés (magnetofon, DVD, CD-lejátszó)
A stílusorszakokat megfelelően bemutató, kellő számú és minőségű hangfelvétel, zenei szakkönyv.